

Némedi Dénes emlékére

Némedi Dénes személyében olyan ember távozott közülünk, aki sokunk számára meghatározó viszonyítási pontot jelentett nemcsak szakmailag, de emberileg is. Hozzá nem csak hogy lehetett, de érdemes is volt igazodni. Tudása szilárd alapokon állt, de azt is tudta, ahogy Settembrini mondja Thomas Mann *Varázshegyében*, hogy „a meggyőződés eltompul, ha nincs alkalma küzdelemre”.

Nem én vagyok az egyetlen, aki úgy érezte, az ő tudásának és mércéjének érdemes megfelelni, mert ami neki megfelel, az meg kell, hogy feleljen nekünk is. Bíráló vagy bátorító megnyilatkozásai a modorosság leghalványabb jele nélkül mindig szinte a végtelenségig árnyaltak voltak.

Némedi Dénes pontos volt, de sosem modoros, bizalmas volt, de sosem bizalmaskodó. Sokunkkal, tanítványaival szemben talán némiképp távolságtartó, de korántsem barátságatlan. Egyszerre volt érdeklődő és távolságtartó. Erre nagyon kevesen képesek.

Tudatában volt annak, hogy mi az, amit ő maga elért, de sosem érezte, hogy a mások által létrehozott másfajta produktumok ne lehetnének akár ugyanennyire fontosak és értékesek. Főként szociológiatörténettel és -elmélettel foglalkozott, de ez nem jelentette azt, hogy a szociológia, a tudomány és a kultúra egyéb területein születő alkotásokat kevesebbre becsülte volna.

Némedi Dénes tanár úrral a viszonyom látszólag kizárólag szakmai volt. Szakmainak tekinthető írásaimmal kapcsolatban mindig kikértem véleményét, közéleti témájú újságcikkeit azonban sosem mutattam meg neki. Volt bennem valami elbátortalanító tartózkodás, vonakodás attól, hogy ezt megtegyem, s talán éppen az ő habitusa volt az, amely azt mondta velem: „ne keverjük össze a különféle dolgokat”. Igazából azt sem tudom, vajon tudott-e egyáltalán e cikkek létezéséről; talán igen, talán nem. Valamiért úgy éreztem, ezzel zavarba hoznék egy kiváló embert, aki szereti a dolgokat a helyükön tudni. És most utólag visszagondolva úgy érzem, valószínűleg tévedtem. Aligha lehetett volna Némedi Dénest ezzel zavarba hozni.

Politikai vagy közéleti kérdésekről legfeljebb csak utalásszinten beszéltünk, de mindig éreztem – most pedig éppen ennek hiányát érzem –, hogy az egyetemi tudós tevékenysége mögött rendkívül erős világnézeti meggyőződés rejlik, amelyet talán a humanizmus fogalmával lehetne a legpontosabban megragadni. Egy pillanatra sem tévesztette szem elől, hogy

a szociológia által előállított adatok és számok mögött emberek állnak. Ahogyan a közöttünk legerősebb szellemi köteléket képező Pierre Bourdieu mondaná: sosem szabad összekeverni „a logika dolgait a dolgok logikájával”, vagyis a papíron kidolgozott modellt a valósággal. Úgy gondolom, ezzel Némedi Dénes egyetértene, és egyáltalán nem azt jelenti, hogy az empirikus szociológia fontosságát kétségbe vonná. Ennek éppen az ellenkezőjét tenné.

Hogy mi mindent köszönhetek Némedi Dénesnek, azt végiggondolni is alig merem, de egy dolog bizonyos: kérérlhetetlen szakmai igényessége, szüntelen törekvése a korrektségre és az igazságosságra, bizalmas, de nem bizalmaskodó stílusa és talán mindenekfelett párját ritkító emberi tartása az, ami mércét állít mindenkor elém, az általa önzetlenül támogatott *Replika* fiatal szerkesztősége és mindannyiunk elé. Nagyon nehéz lesz az ő bátorítása nélkül ezeknek a kívánalmaknak megfelelni, de mégis úgy érzem, meg kell próbálnunk. Mert más-hogyan nem érdemes.

Fáber Ágoston